

Česká republika

Česká školní inspekce

Zlínský inspektorát - oblastní pracoviště

INSPEKČNÍ ZPRÁVA

Zvláštní škola a Pomocná škola, Kroměříž, 1. máje 209

1. máje 209, 767 01 Kroměříž

Identifikátor školy: 600 025 578

Termín konání tematické inspekce: 18. - 20. únor 2003

Čj.:	153 46/2003-11129
Signatura:	to2nw226

CHARAKTERISTIKA ŠKOLY/ŠKOLSKÉHO ZAŘÍZENÍ

Zvláštní škola a Pomocná škola Kroměříž, 1. máje 209 zajišťuje výuku žáků na několika pracovištích. V Kroměříži probíhá vyučování ve dvou budovách umístěných v ul. 1. máje a na Riegrově náměstí. Elokované pracoviště zvláštní školy je zřízeno v Základní škole v Koryčanech, dvě odloučené třídy pomocné školy jsou v Ústavu pro mentálně postižené ve Chvalčově, dvě třídy v Rehabilitačním centru v Kvasicích a dvě třídy v Základní škole rovněž v Kvasicích. Speciální třídy pro žáky s lékařskou diagnózou autismus samostatně zřízeny nejsou. Žáci s touto diagnózou jsou zařazeni do tří speciálních tříd společně se žáky s těžkým mentálním postižením, žáky imobilními, s kombinovanými vadami (např. těžké mentální postižení a slepota, autismus a hluchoněmlost apod.)

Tematická inspekce zaměřená na vzdělávání ve speciálních třídách pro děti a žáky s lékařskou diagnózou autismus proběhla ve třech třídách pomocné školy, ve kterých je celkem umístěno 6 žáků s tímto postižením.

V době tematické inspekce byla současně provedena tematická inspekce zaměřená na prevenci sociálně patologických jevů.

PŘEDMĚT INSPEKČNÍ A KONTROLNÍ ČINNOSTI

Předmětem inspekční/kontrolní činnosti bylo zjištění a zhodnocení:

- personální a materiálně technické podmínky vzdělávací činnosti
- speciální podmínky podmiňující strukturovaný režim výuky
- průběh vzdělávání - individuální vzdělávací programy
- účinnost spolupráce učitelů s pracovníky speciálně pedagogických center
- dostupnost speciálních tříd pro žáky s lékařskou diagnózou autismus
- prevence sociálně patologických jevů

HODNOCENÍ PERSONÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VZHLEDEM KE SCHVÁLENÝM UČEBNÍM DOKUMENTŮM

V Rehabilitačním centru v Kvasicích jsou zřízeny dvě speciální třídy pro žáky s více vadami. V jedné z nich jsou zařazeni dva žáci s lékařskou diagnózou autismus a čtyři žáci s těžkým mentálním postižením kombinovaným s těžkou smyslovou nebo tělesnou vadou (2 žáci imobilní). Výuku zabezpečují dvě pedagogické pracovnice, jedna pracovně zařazena jako učitelka (9. platová třída), druhá je pracovně zařazena jako vychovatelka (7. platová třída). Hospitace prokázala, že obě vykonávají stejnou pedagogickou činnost. Obě pedagogické pracovnice nesplňují podmínky odborné a pedagogické způsobilosti stanovené ve vyhlášce o podmínkách odborné a pedagogické způsobilosti pedagogických pracovníků a o předpokladech kvalifikace výchovných poradců.

Ve speciálních třídách umístěných v budově Základní školy v Kvasicích jsou v jedné zařazeni žáci s těžkým mentálním postižením kombinovaným s těžkým zrakovým postižením a ve druhé třídě jsou z celkového počtu šesti těžce mentálně postižených dva žáci s lékařskou diagnózou autismus. Výuku v této třídě zajišťují dvě pedagogické pracovnice, přičemž jedna z nich má vzhledem ke svému funkčnímu zařazení (zástupkyně ředitelky) snížen pracovní úvazek na 9 hodin týdně. Tato pedagogická pracovnice je absolventkou bakalářského studia speciální pedagogiky na pedagogické fakultě a je tedy plně odborně a pedagogicky způsobilá pro výuku

ve speciální škole. Druhá pedagogická pracovnice nespĺňuje stanovené podmínky odborné a pedagogické způsobilosti vyplývající z výše citované vyhlášky, je absolventkou střední pedagogické školy se zaměřením na učitelství pro mateřské školy. Pracovně zařazena je jako učitelka v 9. platové třídě.

Ve dvou elokovaných speciálních třídách v Ústavu sociální péče ve Chvalčově jsou zařazeni žáci s těžkým mentálním postižením kombinovaným se smyslovými a tělesnými vadami. Ve třídě, kde je zařazeno celkem 10 žáků, jsou zařazeni dva žáci s lékařskou diagnózou autismus (jeden z nich navíc hluchoněmý), dalších osm žáků je těžce mentálně postižených, včetně jednoho slepého a dvou žáků imobilních. Výuku zabezpečují dvě pedagogické pracovnice. Jedna z nich je absolventkou magisterského studia speciální pedagogiky a v plné míře tedy splňuje podmínky pedagogické a odborné způsobilosti. Pracovně zařazena je jako učitelka

(9. platová třída). Druhá pedagogická pracovnice získala středoškolské vzdělání pro učitelství pro mateřské školy ukončené maturitou na střední pedagogické škole a nespĺňuje tedy podmínky odborné a pedagogické způsobilosti pro výuku ve speciální škole. V současné době studuje druhým rokem speciální pedagogiku na pedagogické fakultě. Její pracovní zařazení je vychovatelka, přičemž jak prokázala hospitační činnost, vykonává stejnou pedagogickou práci jako třídní učitelka. V žádné speciální třídě nepůsobí asistenti pedagogů, kteří by zajišťovali individuální práci se žáky imobilními a také žáky s autistickými rysy. Pedagogické pracovnice mají práci ve třídách ztíženou, protože zajišťují kromě výuky individuální a skupinové také hygienu žáků (někteří žáci jsou zaplenováni, imobilní žáci potřebují pomoc obou pracovnic, vznikají rizikové okamžiky, kdy jsou ostatní žáci ve třídě bez dozoru). Dále pedagogické pracovnice ve třídě zabezpečují přenášení žáků na rehabilitační cvičení, což je především u starších žáků s vyšší hmotností s ohledem na příslušná ustanovení zákoníku práce nevhodné.

Na základě zjištěných skutečností je zřejmé, že není dostatečně zajištěna kvalifikovanost výuky žáků ve speciálních třídách.

Ve dvou ze tří speciálních tříd, kde jsou zařazeni žáci s autismem, je počet žáků v souladu s příslušným ustanovením vyhlášky o speciálních školách. Ve třetí třídě překračuje počet zařazených žáků (10) normu stanovenou v příslušném paragrafu výše citované vyhlášky, a to zvláště s ohledem na typ a stupeň postižení.

Základem vedení a motivování pracovníků je snaha ředitelky a zástupkyně pro pomocnou školu o odborný růst pedagogického personálu. Dvě pedagogické pracovnice absolvovaly základní kurz pro zájemce o problematiku autismu. Zástupkyně ředitelky, která je krajským koordinátorem pro oblast vzdělávání žáků s lékařskou diagnózou autismus a současně metodickým garantem výuky žáků s těžkým mentálním postižením a žáků s autismem absolvovala řadu přednášek, seminářů, kurzů a stáží věnujících se problematice vzdělávání dětí s autismem. Kromě množství absolvovaných seminářů se zúčastnila praktického výcviku v TEACCH programu provedeném zahraničními odborníky. Dále se účastnila mezinárodních konferencí k problematice, stáže v EFFETě Brno, v Dánsku, Německu, akcích AUTISTIKU apod. V rámci školy průběžně zajišťuje proškolení pedagogických pracovníků v problematice autismu (struktura, vizualizace, kódované úkoly atd.). Dvě učitelky v současné době pokračují ve vysokoškolském studiu. Kromě účasti na vzdělávacích akcích pedagogické pracovnice samostatně studují odbornou literaturu, které má škola dostatek. Velmi dobrá úroveň sledované vzdělávací činnosti prokázala, že přestože většina pedagogických pracovníků v těchto třídách nespĺňuje podmínky odborné a pedagogické způsobilosti, jsou ochotné se neustále sebevzdělávat, sledovat moderní trendy ve vzdělávání žáků s autismem, jsou schopné o své práci přemýšlet, odborně o ní diskutovat v pracovním týmu a inovovat ji.

S ohledem na zjištěné skutečnosti jsou personální podmínky hodnoceny jako průměrné.

HODNOCENÍ MATERIÁLNĚ-TECHNICKÝCH PODMÍNEK A SPECIÁLNÍCH PODMÍNEK VZDĚLÁVACÍ ČINNOSTI

Ve všech třídách, kde jsou zařazeni žáci s lékařskou diagnózou autismus, jsou vytvořena pracovní místa s pracovním stolem, která splňují v daném prostředí podmínky pro strukturované učení žáků. Místa jsou oddělena zástěnou, žáci mají k dispozici zásuvky a police, které svým barevným odlišením napomáhají žákům orientovat se ve vymezeném prostoru pro uložení učebních a didaktických pomůcek pro intenzivní výuku, procvičování úkolu nebo relaxaci. Přestože je škola dobře zásobena standardními speciálními pomůckami, učitelky si mnoho pomůcek samy zhotovují, přičemž vycházejí ze znalosti konkrétních individuálních potřeb žáků a pomáhají tak zmírňovat nebo potlačovat jejich obtíže při výuce. Strukturované prostředí třídy poskytuje žákům částečně i možnost pasivní či aktivní relaxace ve vymezeném prostoru. Vybavení učebnicemi, učebními texty, učebními a speciálními pomůckami a audiovizuální technikou je velmi dobré. Učební prostředí všech tříd je podnětné a esteticky upravené.

Psychohygienické zásady výuky ve smyslu členění hodin a zařazování relaxace byly dodržovány. Shlédnuté hodiny byly strukturovány s ohledem na specifické zvláštnosti žáků. Učební činnosti se často střídaly. Všichni žáci postupovali ve výuce vlastním tempem. V samostatném řízení výuky bylo zřetelné zohledňování psychického a zdravotního stavu žáků včetně stupně postižení.

Materiálně technické podmínky jsou hodnoceny jako velmi dobré.

HODNOCENÍ PRŮBĚHU A VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ A VÝCHOVY VE ŠKOLE

Průběh a výsledky vzdělávání

Hospitace ve výuce proběhly ve všech třech třídách, kde jsou zařazeni žáci s autismem.

Sledovaní žáci jsou vzděláváni podle Vzdělávacího programu pro pomocnou školu a přípravný stupeň pomocné školy, č.j. 24035/97-22 upravených pro žáky do individuálního vzdělávacího programu s ohledem na jejich schopnosti a možnosti. Pedagogické pracovníce využívají autistický program TEACCH, podle jehož zásad strukturují výuku, zaměřují se na posilování schopností a dovedností žáků v přehledném a předvídatelném prostředí, a to jak z hlediska času, tak prostoru. Individuální vzdělávací programy konkretizují pro jednotlivé žáky také oblast osvojování sebeobslužných, komunikačních a sociálních dovedností.

Individuální vzdělávací programy pro jednotlivé žáky jsou pravidelně jednou za čtvrtletí písemně vyhodnocovány. Problematika vzdělávání žáků s autistickými rysy je obsahem jednání nejméně dvou pedagogických rad, což je prokazatelně dokladováno zápisy. Na těchto jednáních jsou projednávány nejen průběh vzdělávání, klasifikace a hodnocení žáků, ale také zkušenosti a poznatky z absolvovaných vzdělávacích kurzů. Zástupkyně ředitelky realizuje průběžně v rámci školy proškolení učitelek v uplatňování nových vzdělávacích metod a přístupů ve vzdělávání autistů a žáků s těžkým mentálním postižením.

Sledovaná povinná dokumentace je vedena řádně, obsahuje relevantní informace. Údaje v dokumentaci jsou úplné, záznamy mají velmi dobrou vypovídací hodnotu.

Motivace žáků vycházela především z pozitivního přístupu pedagogických pracovníků k žákům. V průběhu učebních činností žáky často povzbuzovaly a posilovaly jejich sebevědomí. Bezprostředně po splnění dílčích úkolů je slovně hodnotily, přitom účelně využívaly pochvalu. Hodnocení žáků vycházelo z velmi dobrého poznání jednotlivých žáků, zohledňovalo stupeň jejich postižení a míru vynaloženého úsilí. Oceňování každého dílčího pokroku zvyšovalo motivační účinnost hodnocení.

Rozvrh činností byl stanoven do struktury a většinou se ho dařilo dodržovat. Metody a formy byly voleny podle probíraného obsahu i podle schopností a aktuálního stavu žáků, většinou byly individualizované. Pro snadné pochopení problému volily učitelky jednoduché příklady známé žákům z běžného života, používaly důsledně názor. Všechny pokyny učitelky sdělovaly žákům přiměřenou formou a zadávané úkoly vhodně členily. Žáci dostávali jednoznačné pokyny před každým dílčím úkolem. Snahou všech učitelek udržet aktivní zájem žáků splnit zadaný úkol. Vzhledem k tomu, že obě učitelky individuálně pracovaly i s ostatními žáky, nebo skupinou žáků (6 žáků nižšího stupně PŠ), docházelo až k půlhodinovým prostojeům ve výuce žáka -autisty, který musel nečinně čekat až se k němu učitelka vrátí a bude pokračovat v procvičování dovedností nebo intenzivní výuce.

Rozvoj komunikativních dovedností byl podporován všemi dostupnými prostředky. Vyučující vyžadovaly od žáků slovní doprovod každé činnosti, v některých případech využívaly alternativního komunikačního systému. Komunikace se žáky se vyznačovala trpělivostí a citlivým přístupem učitelek.

Průběh vzdělávání žáků ve sledovaných třídách je hodnocen jako velmi dobrý.

DALŠÍ ZJIŠTĚNÍ

Spolupráce pedagogických pracovníků s koordinačním pracovníkem speciálně pedagogického centra pro oblast autismu je účinná a efektivní, jelikož je jím zástupkyně ředitelky zvláštní a pomocné školy. Koordinátor metodicky dohlíží a odborně vede všechny pedagogické pracovnice, které vyučují žáky s autismem.

Prezentace na veřejnosti spočívá především v poskytování poradenských služeb koordinačního pracovníka jiným školám, ve kterých se vzdělávají žáci s tímto postižením.

Speciální třídy pro žáky s lékařskou diagnózou autismus nejsou v současné době v regionu zřízeny.

Prevence sociálně patologických jevů

Z předložené dokumentace, dalších materiálů a rozhovorů vyplynulo, že na organizování prevence sociálně patologických jevů se ve škole převážně podílí metodička prevence, výchovní poradci a třídní učitelé. Jejich činnost koordinuje a pravidelně vyhodnocuje vedení školy. Ve škole je od roku 2000 metodičkou prevence učitelka se vzděláním speciální pedagogiky. Pravidelně se účastní různých seminářů, školení a jednání k problematice prevence sociálně patologických jevů.

Škola má vypracován komplexní systém prevence sociálně patologických jevů. Daná oblast je průběžně vyhodnocována na pedagogických radách. Zaměstnanci školy jsou seznamováni s novými poznatky v prevenci převážně metodičkou, výchovními poradci i vlastním samostudiem. Ve škole je schránka důvěry, která je žáky využívána jen ojedinele. Žáci se v případě potřeby obracejí na třídní učitele, výchovné poradce, metodičku prevence, ale i na další pedagogy školy, ke kterým mají důvěru (například v pracovním vyučování). Škola trvale sleduje omluvenou i neomluvenou absenci a také provádí rozbor situace. Problematika

jednotlivých žáků je pravidelně řešena na pedagogických radách a v případě potřeby operativně přímo se zákonnými zástupci. Někteří rodiče však nemají zájem o spolupráci se školou. Důvěrné informace o žácích jsou důsledně chráněny před zneužitím. Většina pedagogů školy se na prevenci sociálně patologických jevů podílí individuálním výchovným přístupem k žákům, při zabezpečení široké zájmové činnosti žáků i stálým preventivním působením. Vnitřní prostory školy, budova druhého stupně, nejsou vždy podnětné a estetické hlavně z důvodů jejich potřebných nutných oprav a údržby. Přesto se v jednotlivých třídách učitelé snaží o příjemné a veselé prostředí.

Škola se problematikou sociálně patologických jevů zabývá a přijatý systém je funkční.

VÝČET DOKLADŮ, O KTERÉ SE INSPEKČNÍ ZJIŠTĚNÍ OPÍRÁ

1. Výkaz o speciálních školách podle stavu k 30.září 2002
2. Příloha k výkazu o speciálních školách a přípravném stupni podle stavu k 30. září 2002
3. Příloha k výkazu o speciálních školách o pomocné škole podle stavu k 30.září 2002
4. Pracovní náplň vychovatelky ve speciální třídě ve Chvalčově s účinností k 2. září 2002
5. Pracovní náplň třídního učitele ve speciální třídě v ZŠ Kvasicích s účinností od 2.září 2002
6. Plán uvádění začínajícího pedagoga do praxe ve speciální třídě v ZŠ Kvasicích
7. Záznamový arch o autistickém žákovi ve speciální třídě v ZŠ Kvasicích ve školním roce 2002/2003
8. Souhlas zákonných zástupců žáka speciální třídy v ZŠ Kvasicích ve školním roce 2002/2003
9. Nácvik použití vysavače - strukturace osvojení dovednosti žáka speciální třídy v ZŠ v Kvasicích ve školním roce 2002/2003
10. Zápis z jednání pedagogické rady ze dne 22. ledna 2003
11. Čtvrtletní hodnocení žáků PŠ III 2002/03
12. Hodnocení za 2. čtvrtletí 2002/03 ZK
13. Nácvik čtení, určování a psaní času metodický materiál
14. Individuální plán 2002/03 žáka speciální třídy v ZŠ Kvasicích ve školním roce 2002/2003
15. TEACCH program- Sebeobsluha, Ranní hygiena žáka speciální třídy v Rehabilitačním centru pro školní rok 2002/2003
16. TEACCH program- Sebeobsluha - žákyně speciální třídy v Rehabilitačním centru ve školním roce 2002/2003
17. Roční plán TEACCH program pro žáka speciální třídy v Rehabilitačním centru v Kvasicích pro školní rok 2002/03
18. Individuální plán 2002/03 Čt,Ps.P pro žáka speciální třídy v ZŠ v Kvasicích
19. Hodnocení žáků s lékařskou diagnózou autismus za 1. pol. školního roku 2001/02 TEACCH program
20. Vysvědčení za žáků s lékařskou diagnózou autismus za 1.pol. školního roku 2002/03
21. Podkladová dokumentace pro zařazení žáků s lékařskou diagnózou autismus do speciálních tříd (odborné posudky SPC)
22. Slovní hodnocení žáka speciální třídy v Rehabilitačním centru Kvasice za školní rok 2000/2001, za 1. pol. školního roku 2002/03

23. Přehled vzdělávacích akcí pedagogických pracovníků speciálních tříd pomocné školy a přípravného stupně pomocné školy

24. Dotazníky pro rodiče k TI

Výčet dokladů k prevenci sociálně patologických jevů:

- Výroční zpráva o činnosti školy - školní rok 2001/2002
- Vnitřní řád ze dne 2. září 2002
- Prevence a řešení šikany ze dne 26. srpna 2002
- Pracovní řád ze dne 26. srpna 2002
- Informace rodičům – školní rok 2002/2003
- Plán práce – školní rok 2002/2003
- Školáček – časopis pro děti, rodiče a přátele školy ze dne 18. října 2002
- Zápisy z jednání s rodiči – rok 2002
- Katalogové listy – školní rok 2002/2003
- Rozvrh dozorů – školní rok 2002/2003
- Minimální preventivní program – školní rok 2002/2003
- Řád školy – školní rok 2002/2003
- Zápisy z pedagogických rad – školní rok 2002/2003
- Kniha úrazů – školní rok 2001/2002, 2002/2003
- Kniha metodické prevence negativních jevů – školní rok 2002/2003
- Postupy řešení výchovných problémů – školní rok 2002/2003

ZÁVĚR

Sledovaná úroveň vzdělávání žáků s lékařskou diagnózou autismus je celkově hodnocena jako velmi dobrá.

Složení inspekčního týmu a datum vyhotovení inspekční zprávy

Razítko

Školní inspektorky:	Titul, jméno a příjmení	Podpis
Vedoucí týmu	Mgr. Alena Demlová
Členka týmu	Mgr. Věra Vichová

V Uherském Hradišti 13. března 2003

Datum a podpis ředitelky školy stvrzující převzetí inspekční zprávy

Datum převzetí inspekční zprávy:

Razítko

Ředitelka školy nebo jiná osoba oprávněná jednat za školu	Podpis
PaedDr. Marie Kirilenková, ředitelka školy

Dle § 19 odst. 7 zákona č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, ve znění pozdějších předpisů, může ředitel školy podat připomínky k obsahu inspekční zprávy České školní inspekci do 14 dnů po jejím obdržení. Připomínky k obsahu inspekční zprávy jsou její součástí.

Hodnotící stupnice

Stupeň	Širší slovní hodnocení
Vynikající	<i>Zcela mimořádný, příkladný.</i>
Velmi dobrý	<i>Výrazná převaha pozitiv, drobné a formální nedostatky, nadprůměrná až spíše nadprůměrná úroveň.</i>
Průměrný	<i>Negativa a pozitiva téměř v rovnováze, průměrná úroveň.</i>
Pouze vyhovující	<i>Převaha negativ, výrazné nedostatky, citelně slabá místa.</i>
Nevyhovující	<i>Zásadní nedostatky, které ohrožují průběh výchovně-vzdělávacího procesu.</i>

Plní, je v souladu	<i>Dodržuje, čerpá účelně, efektivně.</i>
Neplní, není v souladu	<i>Nedodržuje, nečerpá účelně, efektivně.</i>

Další adresáti inspekční zprávy

Adresát	Datum předání/odeslání inspekční zprávy	Podpis příjemce nebo čj. jednacího protokolu ČŠI
Příslušný orgán státní správy		
Zřizovatel		
Rada školy		

Připomínky ředitele(ky) školy

Datum	Čj. jednacího protokolu ČŠI	Text
		Připomínky byly/nebyly podány